

Předvolební Slovensko Jasným favoritem slovenských voleb je Směr Roberta Fica.

Slováci chtějí práci, politici jejich hlasy

★ Reportáž

OD NAŠEHO ZPRAVODAJE NA SLOVENSKU

Martin Ehl

martin.ehl@economia.cz

Robert Fico právě dohřímá na pódiu utopeném v růžové barvě jeho strany Směr – sociální demokracie. Do posledního místa naplněná prešovská házenkářská hala aplaudovala jeho slibu sestavit po víkendových volbách stabilní a solidární vládu a zvýšit daně bohatým podnikatelům i úspěšným firmám. Ochran-ka ale nepouštěla nikoho hlavním vchodem ven.

Ženy ještě musejí dostat kytičku, protože se kromě předčasných parlamentních voleb blíží i Mezinárodní den žen. A hlavně, posluchači si ještě museli vyslechnout debatu předsedy Fica a jeho místopředsedy o tom, kam chtějí Slovensko vést. A potom byl koncert zde na východě Slovenska populární hudby a komediální skupiny Drišlak, s níž si songy prozpěvovala převážně důchodci naplněná hala.

„Je to aspoň kulturní program,“ říká Monika, matka dvou malých dětí, které na předvolební shromáždění doprovází i babička. „Směr je jediná strana, z toho, co tady je, která se dá volit. Slibují jistoty a solidaritu.“

Monika nechce uvést celé jméno, ale její životní situace je typická pro řadu obyvatel Prešovského kraje, v jehož charakteristice jsou všechna špatná ekonomická nej jako nejnižší slovenská průměrná mzda nebo nejvyšší míra emigrace za prací do zahraničí.

Manžel Moniky pracuje v Norsku, kde je registrována i ona a dostává norské dávky na mateřské. „Tady je to o nicem,“ říká Monika s tím, že v Norsku není s manželem proto, že je tam moc zima. Mávla rukou a utíkala za mladší dcerou, která si to namířila k pódiu, na něž

po politických opět nastupují páno- vé s vozem bouchem a košilatým humorem.

Investor na východě

Prešovskému kraji se až dosud vyhýbali velcí zahraniční investoři, i když je tu nízká mzda. Ale třeba stavba dálnice ve směru od Žiliny vážně. Třetí největší slovenské město je tradičně sídlo správních úřadů a kolébka slovenských umělců, pochází odsud hlavně hudebníci.

Největším zaměstnavatelem v kraji je fakultní nemocnice. To by se mohlo za pár let změnit s oznámeným příchodem americké firmy Honeywell, která by tu od léta měla spustit zkušební výrobu turbodmychadel do aut a už nyní nabaluje další subdodavatele.

Firmu se ale podařilo přitáhnout jen díky dotacím a daňovým úlevám poskytnutých jak městem, tak krajem a hlavně státem. Na bohatém západě Slovenska by firma takové úlevy nedostala. „Investorům nabízíme výhodu souměstí Prešova a Košic. Zájem má evidentně i firma ThyssenKrupp. Do dvou až tří let tu může v průmyslovém parku a subdodavatelských firmách vzniknout až dva tisíce pracovních míst,“ říká primátor Prešova Pavel Hagyar.

Politici z Bratislavy se o regiony příliš nezajímají. Východ Slovenska je do velké míry odkázaný sám na sebe, je tu druhý největší počet registrovaných živnostníků, což místní vysvětlují jednak švarcsystémem a jednak možností čerpat státní dotaci na založení firmy pro nezaměstnané. Pokud dva roky živnostník vede účetnictví, dostane 4200 eur, ekvivalent sedmi průměrných měsíčních platů v Prešovském kraji.

Tradiční továrny z dob socialismu v Prešově většinou zanikly nebo se proměnily v malé firmy, město i celému kraji pracovní místa citelně chybí. Na Fakultě managementu Prešovské univerzity se právě zpracovává studie, která by měla zhodnotit možnosti turistiky a lázeňství v kraji, do kterého pa-

tří i Vysoké Tatry, historická města jako Bardejov nebo Levoča či bývalé solné doly, z nichž mohou být prvotřídní lázně. „Vidím v tom potenciál, kterým si celé Slovensko může významně pomoci,“ říká profesor Robert Štefko, děkan fakulty managementu a jeden z autorů vznikající studie. „Znovu jsme po několika letech otevřeli obor turistika, hotelnictví a lázeňství a je o něj obrovský zájem.“

Obecně Prešovské nejen v ekonomických záležitostech pohlíží na Bratislavu, která má jako region čtyřikrát vyšší HDP, skrz prsty a spíš se dívají dále do zahraničí, počínaje Prahou, s níž si udržují blízké vazby z dob federace.

Nynější parlamentní volby je spíš nechávají klidnými a znechucení z korupčních afér plus další rok ekonomické krize přispěje k očekávané rekordně nízké účasti voličů. „Půjdu volit, ale nevím koho,“ říká paní Dora, majitelka kadeřnického salonu a obchodu se spodním prádlem. V kadeřnictví ale pracuje sama a v obchodě má jen jednu prodavačku.

„Nevím, jak to letos bude. V obchodě jsem měla za první dva měsíce poloviční tržby,“ řekla paní Dora, která si nepřála zveřejnit celé jméno. „Vysoké odvody jsou to, co nás malé podnikatele nejvíce trápí. Kdybych nemusela tolik platit, asi bych tady v kadeřnictví někoho zaměstnala.“

Její rodina je podobně jako mnohé jiné východoslovenské indikátorem stavu evropské ekonomiky. Manžel jezdil pravidelně pracovat do Nizozemska. Ale na rozdíl od předchozích let je letos od Vánoc stále doma, protože práce není. Syn a bratr paní Dory jsou v Anglii, ale asi se budou vracet. Práce je čím dál méně a je čím dál hůře placena i tam.

Výhody nízké mzdy

Slovenští politici, decimovaní jednou korupční aférou za druhou, příliš konkrétních věcí v ekonomické oblasti neslibují. Robert Fico nechce zvyšovat DPH, ale chce vrátit progresivní zdanění. Pravicové

Nej Prešovského kraje

Je ze slovenských regionů nejchudší – jeho hrubý domácí produkt na hlavu je čtvrtinový oproti nejbohatšímu Bratislavskému kraji.

Má nejnižší průměrnou mzdu v zemi (590 eur).

Má z krajů nejvíce obyvatel. Největší podíl obyvatel odchází do zahraničí.

Po Bratislavském kraji je tu registrován největší počet podnikatelů – fyzických osob.

Největším zaměstnavatelem je fakultní nemocnice v Prešově (2000 lidí).

Má největší porodnost a nejnižší podíl potratů.

Má nejnižší rozvodovost.

Prešov je třetí největší slovenské město.

strany se spíše než na programové záležitosti soustředily v kampani na vzájemné osočování a na přežití. HN oslovily několik slovenských ekonomů a bankovních analytiků, nespojených se stranami, s dotazy ohledně nejpalčivějších problémů slovenské ekonomiky.

I když tento týden byli ekonomové příjemně překvapeni zprávou o růstu HDP v závěru loňského roku, jsou dva problémy, na které by se jakákoli vláda měla po volbách zaměřit: strukturální a dlouhodobá nezaměstnanost, která se nyní blíží 14 procentům, a stav veřejných financí.

„Bude nutné stabilizovat veřejné finance, posílit hlavně daňové příjmy veřejných rozpočtů a udělat změny v důchodovém systému, čili posunout věk odchodu do důchodu a změnit systém valorizace,“ domnívá se Vladimír Baláz z Prognostického ústavu Slovenské akademie věd.

Boris Fojtík, analytik Tatraban-ky, vidí nutnost zvyšování daní, jako je DPH nebo daně z majetku.

Luboš Vančo, ředitel slovenské pobočky poradenské firmy KPMG, a Kamil Boros, analytik brokerské firmy X-TRADE Brokers, se zase shodují, že nejzávažnější problém je vysoká nezaměstnanost, i když nemá žádné rychlé řešení.

A v čem má podle nich Slovensko výhodu ve srovnání s jinými státy v regionu? „Komparativní výhoda Slovenska je stále v nízkých mzdách a vysoké produktivitě práce, která je nejvyšší ze zemí vizegrádské čtyřky. Výhoda nízkých mezd přetrvá zhruba ještě jednu generaci,“ domnívá se Vančo.

Podle Borose je výhoda v nízké rovné daní, ale celkově se ekonomové shodují, že pokud se nezačne více investovat do inovací a nezmění se i školství, které je podle Vanča odtržené od ekonomické reality, Slovensko, stále více závislé na automobilovém průmyslu a vývoji v eurozóně, nemá příliš mnoho co nabídnout kromě právě laciné pracovní síly a daňových úlev pro firmy, jako dostal Honeywell v Prešově.

Kdo se dostane do parlamentu?

Striktně vzato, jistý vstup do parlamentu přes pětiprocentní hranici mají jen dvě strany. Další šest může, anebo nemusí hranici překonat.

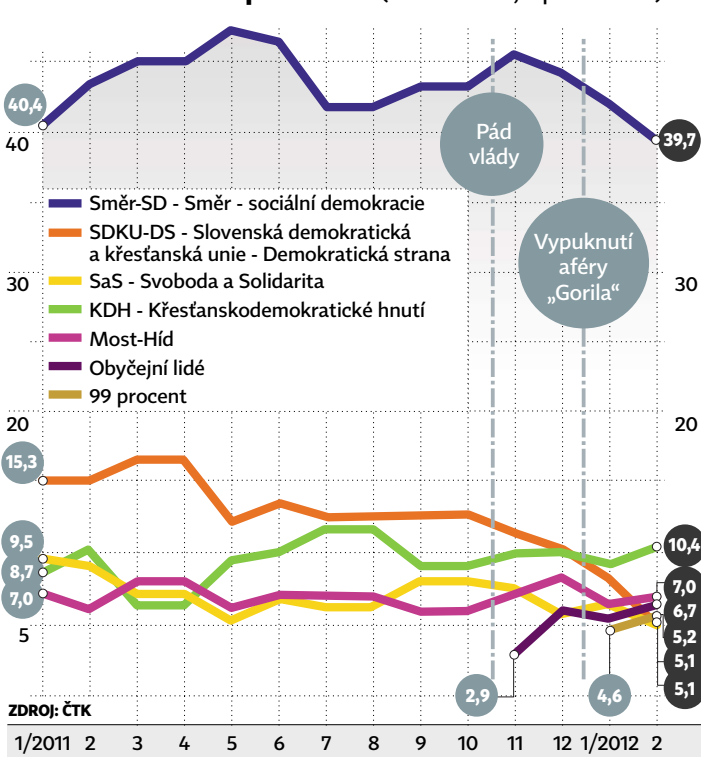
Směr – sociální demokracie

Profiluje se jako levicová strana, ale její předáci jako Robert Fico jsou hodně populističtí a přetáhli i řadu nacionalistických voličů. Nabízí vyšší zdanění bohatých, větší státní výdaje, celkově více hovoří o solidaritě. Má stabilní a dlouhodobě nejvyšší podporu kolem 40 procent voličů.

Křesťanskodemokratické hnutí

Kvůli slabosti ostatních pravicových stran se stala jejich nejsilnější představitelkou, i když byla zasažena aférou s koupí levného bytu předsedy Jána Figela. Koketuje s partnerstvím se Směrem, hovoří o solidaritě, profiluje se konzervativně a podobně jako Směr je stranou venkovských voličů. Jejich podpora osciluje kolem deseti procent voličů.

Slovensko - volební preference (2010 až 2011, v procentech)

ZDROJ: ČTK

Most-Híd Bély Bugára těžší z toho, že se představuje jako strana Madarů i Slováků s liberálním programem a že není přímo namočena do žádného skandálu. Může se spolehnout na stabilní podporu větší části maďarské menšiny. Její podpora v poslední době spíše klesá k šesti procentům.

Obyčejní lidé je seskupení kolem podnikatele Igora Matoviče, který se stal populistickým politickým klaunem, podílel se na pádu předchozí pravicové koalice. Získal pozornost médií hlavně tím, že chtěl kandidáty své strany prověřit na detektoru lži. Podpora strany je lehce nad pěti procenty.

Svoboda a solidarita Richarda Sulíka zřejmě stála za rozpoutáním aféry Gorila, poté, co svým odporem vůči pomoci Řecku nechala padnout středopravicovou vládu. Profilovala se jako liberální strana, volili ji malí a střední podnikatelé a mladí lidé, ale i ji poškodilo několik skandálů. Její podpora se pohybuje těsně nad pěti procenty.

Slovenská demokratická a křesťanská unie – Demokratická strana Mikuláše Dzurindy a Ivana Mikloše byla až do aféry Gorila suverénní reprezentantkou pravice a symbolizovala největší reformní kroky Dzurindových vlád. Od poloviny loňského roku její preference ale padají z vrcholu kolem patnácti procent až k hranici volitelnosti do parlamentu.

99% – občanský hlas je populistickou formací neznámých tváří, kterou financuje bývalý zbrojařský magnát Ivan Weiss. Nad pět procent se vyhoupla v průzkumech v únoru, programově se představuje jako protestní hnutí proti korupci.

Slovenské národní straně Jána Sloty klesají preference s tím, jak její národně orientované voliče přebírá Směr a jak spor s Maďary a Maďarskem přestal hrát jednu z klíčových rolí domácí politiky. Protiromská hesla také nezabírají, aktuálně by se s podporou kolem čtyř procent do parlamentu nedostala.